Dnro 001/81/2021

Lotta Savinko

20.5.2021

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Asiantuntijakuuleminen perjantaina 21.5.2021 klo 11.00

HE 80/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työturvallisuuslain muuttamisesta

Akava ry kiittää mahdollisuudesta antaa valiokunnalle kirjallinen asiantuntijalausunto koskien työturvallisuuslain muuttamista koskevaa hallituksen esitysluonnosta.

Esitämme lausuntonamme seuraavaa:

Akava ry pitää esitystä kokonaisuudessaan kannatettavana.

Työajan ulkopuolella tapahtuva työhön liittyvä matkustaminen vaarojen arvioinnissa

Ehdotus säätää työajan ulkopuolella tapahtuva työhön liittyvä matkustaminen vaarojen arvioinnissa huomioon otettavaksi on akavalaisen jäsenkunnan kannalta erittäin tarpeellinen.

Työajan ulkopuolella tapahtuva matkustaminen lisää olennaisesti kuormitusta ja työhön sidonnaisuutta. Akavalaiset yksityisen sektorin asiantuntijat matkustivat keskimäärin 22 päivää vuodessa ja matkapäivien määrä kasvaa, mitä ylemmäksi organisaatiossa mennään. Ylimmissä desileissä matkapäiviä saattaa olla vuodessa 50-70 päivää. Matkat kohdistuvat niin ulkomaille kuin kotimaahan. Työn ja yksityiselämän yhteensovittamisen hankaloituminen, työtehtävien kasautuminen, aikaerolennot, iltaisin ja yöaikaan tapahtuva matkustaminen ja näiden yhdistelmä lisää haitallista kuormitusta ja vaikeuttaa palautumista.

Työajan ulkopuolella tapahtuva matkustaminen ei ole työaikaa, vaikka tosiasiallisesti työntekijällä ei ole mahdollisuutta matkustaa muutoin kuin työajan ulkopuolella eikä hän voi vaikuttaa matkustamisen ajankohtaan tai tapaan. Työtehtävien suorittamisen kannalta matkustaminen on välttämätöntä eikä työntekijä voi siitä kieltäytyä. Vaikka covid19 -pandemia on käytännössä minimoinut matkustamisen työtehtävissä, pandemian päättyessä työtehtävien puitteissa ja työajan ulkopuolella tapahtuva matkustaminen palautunee merkittävissä määrin.

Vaikka työajan ulkopuolella tapahtuvasta matkustamisesta mahdollisesti aiheutuva haitallisen kuormituksen ehkäiseminen on otettu huomioon työaikalaissa ja ns. viittaussäännöksellä korostetaan työaikalain ja työturvallisuuslain säännösten kytkeytymisestä matkustamiseen käytetyn ajan osalta, ei tämä ole riittävää. Säännökset eivät velvoita työantajaa riittävän selkeästi ja myös uuden ehdotetun sääntelyn osalta velvoittavuus tulisi määritellä tarkemmin, jotta sääntelyllä voitaisiin tosiasiallisesti vaikuttaa työn ulkopuolella tapahtuvan matkustamisen haitallisen kuormituksen arviointiin ja vähentämiseen riittävin toimenpitein. Myös työterveyshuollon osallisuus arvioinnissa tulisi olla velvoittavaa, eikä harkinnanvaraista.

Asiakokonaisuutta tarkastellessa on huomioitava liiallisen kuormittumisen negatiiviset vaikutukset kokonaisuudessaan. Haitallinen psykososiaalinen kuormitus, työperäinen stressi ja uupumus ovat asiantuntijatyössä merkittäviä työhyvinvointia ja tuottavuutta heikentäviä tekijöitä, joiden yhteiskunnallinen hintalappu sairaspoissaolojen ja työkyvyttömyyden lisääntyessä on hätkähdyttävän suuri. Tilastokeskuksen vuoden 2018 työolotutkimuksesta käy ilmi, että 58 % palkansaajista kokee vakavan työuupumuksen vaaraa. Suomessa työasiat läikkyvät vapaa-ajalle yleisemmin kuin muualla Euroopassa ja erityisesti asiantuntijatyössä, jossa matkustaminen työn puitteissa vapaa-ajalla korvauksetta on yleisintä työntekijöiden joukossa.

Yötyötä koskeva työturvallisuuslain 30 § muutosesitys

Työturvallisuuslain 30.1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että työnantajalle säädettäisiin velvollisuus antaa työntekijälle tämän pyynnöstä selvitys seikoista, joiden vuoksi työtehtävien tai -vuoron vaihtaminen ei ole mahdollista. Selvitykselle ei kuitenkaan säädettäisi määrämuotoa ja sen voisi antaa myös suullisesti. Selvitys kieltäytymisen perusteista tulisi kuitenkin antaa aina kirjallisesti. Ristiriitatilanteissa ja tilanteissa, joissa tulee arvioida esimerkiksi työttömän työntekijän työsuhteen päättymissyytä ja siten toimeentulon suuruutta, on kirjallisuusvaatimuksella merkitys. Kirjallisuusvaatimus osaltaan vähentää myös väärinymmärryksiä ja tulkintavaikeuksia, jotta osapuolilla olisi sama täsmällinen tieto, mikä on ollut kieltäytymisen asiallisena syynä.

Akava ry:n puolesta

Lotta Savinko
tasa-arvo- ja työympäristöpäällikkö